

УДК 027.7

DOI <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2021-11-226-245>

**PROGRESSIVE DIRECTIONS OF INFORMATIZATION
OF LIBRARIES OF HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS (2015-2020)**

**ПРОГРЕСИВНІ НАПРЯМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (2015-2020 рр.)**

**ПРОГРЕССИВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ
ИНФОРМАТИЗАЦИИ БИБЛИОТЕК УЧРЕЖДЕНИЙ
ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ (2015-2020 гг.)**

Вікторія Барабаш,

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри суспільних
наук, інформаційної та
архівної справи [viktoria-
k67@ukr.net](mailto:viktoria-k67@ukr.net)
[https:// orcid: 0000-0002-8560-
0851](https://orcid.org/0000-0002-8560-0851)*

*Центральноукраїнський
національний технічний
університет (Кропивницький,
Україна)*

Viktoria Barabash,

*Ph.D. in Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the
Department of Public Sciences,
Information and Archival
Affairs. viktoria-k67@ukr.net
[https:// orcid: 0000-0002-8560-
0851](https://orcid.org/0000-0002-8560-0851)*

*Central Ukrainian National
Technical University
(Kropyvnytskyi, Ukraine)*

Людмила Глебова,

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри суспільних
наук, інформаційної та
архівної справи
gleboval1980@gmail.com
[https:// orcid: 0000-0001-8865-
7442](https://orcid.org/0000-0001-8865-7442)*

*Центральноукраїнський
національний технічний
університет (Кропивницький,
Україна)*

Lyudmila Glebova,

*Ph.D. in Philological Sciences,
Associate Professor of the
Department of Public Sciences,
Information and Archival
Affairs
gleboval1980@gmail.com
[https:// orcid: 0000-0001-8865-
7442](https://orcid.org/0000-0001-8865-7442)*

*Central Ukrainian National
Technical University
(Kropyvnytskyi, Ukraine)*

ABSTRACT

The article investigates the features of informatization of the library institution of higher education Kropyvnytskyi town. The modern directions of activity of book collections of the Central Ukrainian National Technical University and the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko are analyzed. The progressive directions of informatization of the library of institution of higher education are considered: informatization and automation of work of library establishment; advisory assistance on placing scientific publications in scientometric databases recommended by the Ministry of Education and Science, in particular Scopus or Web of Science Core Collection; improving the library's website; generation and constant filling of the university depository; implementation of measures directed at forming a culture of academic volunteering.

A number of factors that influence the process of informatization of the library institution are identified, in particular, subordination to higher level institutions, financial capacity, qualification level of employees, user needs, interaction with book collections in the region. The main stages of informatization of modern libraries institution of higher education are analyzed.

The websites of the libraries of the Central Ukrainian National Technical University and the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko were analyzed for a number of positions, including the availability of necessary information on organizational issues, inactive links, electronic archive of scientific works, electronic catalogs, bibliographic indexes, versions foreign language, statistics, feedback, library subscription services and others.

The high level of information content of the websites of the analyzed libraries is attested and suggestions for improving the informatization process are presented.

It has been proven that solving these problems is the main driver in the process of forming professional competence.

Keywords: *library, institution of higher education, informatization, electronic resources, website, depository.*

Постановка проблеми. У сучасному світі відбуваються процеси повсюдної трансформації, такі зміни торкаються, безумовно і діяльності одного із найдавніших інфоцентрів суспільства – бібліотечних установ. Бібліотеки активно впроваджують інновації у свою діяльність, і, в окремих випадках, справедливо вважаються флагманами інформаційного суспільства. таке значиме становище бібліотечних установ на загальнодержавному рівні potwierdжене низкою документів, а саме: Законом України «Про національну програму інформатизації», Законом України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Бібліотеки ЗВО займають важливе місце серед інших бібліотечних установ країни. Діяльність їх, особливо нині, не мислиться без процесів автоматизації, інформаційного забезпечення бібліотечних послуг. Чільне місце при цьому належить послугам, надання яких забезпечується можливостями мережі Інтернет. Оскільки освітні заклади є ключовими центрами наукового спілкування, то бібліотеки ЗВО є базовими структурами у забезпеченні наукової комунікації. Різні аспекти функціонування бібліотечних установ розглянуто такими дослідниками: Н. Апшай, Т. Колесниковою, Л. Савенковою, Е. Плешкевичем, Ю. Кобітовича, Т. Ярошенко, Н. Абросимовою, Н. Кравчук та інших.

Інформатизація роботи бібліотек, нові напрямки бібліотечної роботи стали предметом вивчення у розвідках О. Лебедюк, Т. Костирко, Е. Волинець, Є. Кулик, Т. Бірюкової та ін. Зокрема, Е. Плешкевич вивчає проблеми сучасного електронного документа – вагомої складової документного ресурсу бібліотечної установи (Плешкевич, 2009), Т. Ярошенко, наприклад, розглядає питання управління колекцією електронних документів (Ярошенко, 2008); Н. Кравчук аналізує нові перспективні можливості бібліотечної роботи, сучасні напрямки обслуговування користувачів (Кравчук, 2015).

Викладачі кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи ЦНТУ В. Барабаш, Л. Глебова (Барабаш&Глебова, 2017; Барабаш&Глебова, 2019), А. Мехеда (Барабаш, Глебова & Мехеда, 2018) та М. Тупчієнко (Барабаш, Глебова & Тупчієнко, 2019) здійснюють наукові пошуки у напрямку «Функціонування інформаційних установ та їх ресурси», розглядаючи у колі інших питання формування документного ресурсу бібліотеки університету.

Мета статті полягає в дослідженні прогресивних напрямків інформатизації бібліотек закладів вищої освіти міста Кропивницького – Центральноукраїнського національного технічного університету та Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Виклад основного матеріалу дослідження. Повсюдна інформатизація не оминула і бібліотечні установи, а комп'ютеризація та впровадження сучасних інформаційних технологій у роботу бібліотечної установи спричинила до того, що бібліотека стає активним віртуальним посередником між користувачами та інформацією. Це твердження повністю стосується роботи бібліотек закладів вищої освіти. Інформатизація роботи забезпечує реалізацію функцій бібліотеки у межах інформаційного, культурного та наукового аспектів її діяльності у ці ж напрямки, на нашу думку, включаються і перспективні напрямки бібліотечної роботи.

На підтвердження сказаного наведемо короткий перелік нових напрямів роботи бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, що стали результатом процесів інформатизації: формування баз даних (загалом бібліотекою сформовано 10 баз даних, з них для читачів призначено 7, серед яких, на нашу думку, особливу цікавість викликають бази даних «Періодичні видання ЦНТУ, статті з періодики та збірників», «Наукові праці співробітників та викладачів ЦНТУ», «Автореферати та дисертації») формування електронного каталогу; представлення інформації про нові надходження до бібліотеки у вигляді бібліографічних списків

на сайті; надання доступу до повних текстів частини документів (переважно, журнальних статей); робота із формування електронного повнотекстового репозитарію; участь у проекті «Центральноукраїнський кооперативний каталог»; підготовка вторинних інформаційних продуктів; надання доступу до баз даних міжнародного рівня та багато інших (Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету, 2020). Як ми вже зазначали в попередніх публікаціях, завдяки сумлінній праці бібліотекарів та викладачів ЦНТУ в напрямку формування репозитарію університет увійшов до числа кращих ЗВО України та світу за кількістю цитувань у системі Google Scholar (Барабаш & Глебова, 2017).

Особливо перспективними, на наш погляд, є такі напрямки роботи бібліотечної установи: надання доступу до власних генерованих чи придбаних (передплачених) баз даних; у разі потреби консультування викладачів університету у питаннях публікації статей у виданнях, що включені у наукометричні бази, насамперед Scopus або Web of Science Core Collection; складання бібліографічних посібників; діяльність щодо розвитку вебсайту та репозитарію; активне сприяння формуванню культури академічної доброчесності, про що більш детально мова піде в наступних публікаціях.

На особливості впровадження процесів інформатизації бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету, безумовно, впливає той факт, що її діяльність перебуває у нерозривному зв'язку із функціонуванням університету – органічним елементом структури кого вона є. Поміж цим, бібліотека належить до мережі бібліотечних установ країни, що теж впливає на здійснення інформатизації університетської бібліотечної установи. Як справедливо вважає Р. Ріжняк, інформатизація бібліотечної установи зумовлюється низкою факторів, а зокрема інформаційними потребами споживачів інформації, професійною компетентністю працівників, її фінансовими можливостями тощо (Ріжняк, 204: 234).

На шляху до інформатизації перший етап – вибір та уведення в роботу бібліотеки програмного продукту, вибір якого – дуже відповідальна задача. У даному питанні є певні труднощі, оскільки на інформаційному ринку функціонує декілька альтернатив, що відрізняються своєю ціною та якістю, та й, як би парадоксально це не звучало, як справедливо зазначають фахівці, велика кількість інформаційних продуктів ускладнюють своєю конкуренцією сам процес автоматизації.

Зазначимо, що у роботі бібліотечних установ України активно використовуються такі програмні продукти: «ІРБІС», «УФД. Бібліотека», ALEF, LIBER та інші. Проте високоякісні програми (ALEF та LIBER) мають високу вартість, що ускладнює доступ до них. Щодо роботи бібліотеки ЦНТУ, то із 2002 р. в її роботу було впроваджено такий програмний продукт, як АБІС «ІРБІС 32», хоча останній інформаційний продукт і має ряд недоліків, більшість бібліотек все ж таки використовують його. Проблемно й те, що створення та наповнення електронних каталогів здійснюють працівники бібліотеки, що часто супроводжується дублюванням бібліографічних записів у електронних каталогах, невиправданими витратами тощо. Усе зазначене вище підтверджує необхідність державної координації таких важливих процесів, як автоматизація діяльності бібліотек.

Інші відомі науковці, визнаючи важливу перевагою корпоративності уникнення додаткових фінансових витрат та дублювання певних інформаційних масивів, переконані, що важливою перевагою створення корпоративних каталогів є формування єдиного інформаційного простору на національному та міжнародному рівнях (Ріжняк, 2014: 240 – 241). В Звіті, присвяченому роботі семінару «Система ІРБІС в українських бібліотеках», визнається можливість системи ІРБІС стати платформою для створення корпоративних каталогів, а зокрема і для зведеного українського бібліотечного каталогу (Звіт про роботу семінару «Система ІРБІС в українських бібліотеках», 2010). Вважаємо, що це доволі

потужний аргумент на користь впровадження у практику роботи бібліотечної установи програмного продукту ІРБІС, як це маємо у випадку ЦНТУ та ЦДПУ ім.В. Винниченка, у роботу якої даний програмний продукт впроваджено дещо пізніше – із 2006 року.

Надання споживачам доступу до релевантної інформації – органічна функція бібліотек, проте нині вона узгоджується із іншими перспективними напрямками роботи бібліотечної установи – потужного сучасного інформаційного центру, що здійснює процеси обробки, моніторингу, аналізу, синтезу інформаційних ресурсів.

Формування корпоративних каталогів бібліотек – важлива складова інформатизації. Щодо бібліотек ЗВО, то вагомим фактом у цьому напрямку вважаємо входження бібліотеки ЦНТУ від 2005 р. у об'єднання «Центрально-Український Кооперативний Каталог» (Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету, 2020). Зусиллями працівників бібліотеки, звичайно ж, формується власний електронний каталог шляхом уведення нових надходжень та документів, вже наявних у фондах бібліотеки.

Квінтесенцією процесів інформатизації роботи бібліотек вважаємо створення повнотекстової бази даних, вагомим кроком у даному напрямі є формування інституційного репозитарію університету.

Наслідком інформатизації є й трансформація структури бібліотечної установи, підвищення вимог до бібліотечних працівників, які вже зараз передбачають оволодіння навичками роботи з новітнім комп'ютерним обладнанням, вміння здійснювати інформаційний аналіз та синтез метою створення різних видів вторинної інформації. У подальшому, переконані, професіограма бібліотечного працівника буде включати й інші вміння і навички.

Науковець Л. Костенко вважає, що «стратегічний план розвитку бібліотечної сфери має виходити з необхідності

орієнтації діяльності бібліотек на розробку, впровадження та поширення інтелектуальних інформаційних технологій, що сприятиме їх відродженню в якості комплексних інституцій (науково-інформаційних, науково-дослідних, навчальних, культурологічних, інформаційно-аналітичних), які займуть чільне місце в суспільстві знань» (Костенко, 2006). Бібліотека ЦНТУ є центром створення бібліографічної продукції даного навчального закладу, окрім цього, у її стінах створюються реферативні та оглядово-аналітичні інформаційні документи, що репрезентує її потенціал як потужного інформаційного центру регіону.

На нашу думку, інформатизація бібліотеки, три етапи цього процесу, що їх виділяють дослідники (модернізація, інновація, трансформація) певним чином пов'язані із процесами наукової обробки документів, що їх виконують у бібліотеці і становлять собою представлення досягнень бібліотечної установи в інформаційній сфері.

Перспективними напрямками роботи бібліотеки, що стали можливими завдяки її інформатизації є забезпечення швидкого зворотнього зв'язку з користувачами та з'ясування і задоволення їх інформаційних потреб, хоча реалізація останнього, визнаємо, може бути пов'язана із певними фінансовими труднощами.

Ще один перспективний напрямок, забезпечений інформатизацією, – організація автоматизованої книговидачі, що, безумовно, потребує мобілізації певних людських і фінансових ресурсів (Абросимова, 2013).

Процеси інформатизації бібліотеки забезпечують можливість зворотного зв'язку з користувачами та уможлиблюють популяризацію власної роботи. Для сучасної бібліотеки такі можливості – на одному із чільних місць. Вебсайт бібліотеки надає таку можливість повною мірою. На важливості представлення інформації про бібліотеку в Інтернеті наголошує Ю. Кобітович (Кобітович, 2015:133). На нашу думку, наявність вебсайту – обов'язкова прикметна

ознака сучасної бібліотечної установи, стосовно ж університетської бібліотеки, то її сайт є продовженням представлення інформації про університет у Мережі. Наприклад, посилання на сайт бібліотеки є на сайті ЦНТУ в рубриці «Факультети» (Центральноукраїнський національний технічний університет, 2020).

На вебсайті іншого кропивницького ЗВО – ЦДПУ імені Володимира Винниченка теж є посилання на бібліотеку (Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020). Вебсайти ЗВО педагогічного профілю було проаналізовано Л. В. Савенковою, яка зазначила, що на сайті КДПУ ім.В. Винниченка є тільки зібрання текстів рідкісної книги (Савенкова, 2008: 223). Проте зараз інформація, наявна на вебсайті даного університету є досить цікавою, змістовною і різноманітною.

Використовуючи напрацювання Л. Савенкової щодо характеристики сайтів педуніверситетів (Савенкова, 2008: 223), ми розглянули окремі складові змісту і форми вебсайтів бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету (Центральноукраїнський національний технічний університет, 2020) і Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2020).

1. Щодо особливостей структури зауважимо, що у обох випадках вона добре продумана, наявні працюючі гіперпосилання.

2. У випадку бібліотеки ЦДПУ наявне на момент аналізу неактивна рубрика «Інституційний репозитарій».

3. Історична довідка, правила користування бібліотекою, відомості про заходи бібліотеки, контактна інформація наявна на обох вебсайтах.

4. Представлені на вебсайтах обох закладів вищої освіти електронні повнотекстові бази даних власні чи запозичені.

5. Електронний каталог бібліотеки ЦНТУ наявний, але не представлений на сайті (є лише інформація про нього), електронним каталогом бібліотеки ЦДПУ імені В. Винниченка можна користуватися у будь-якому зручному місці.

6. Є бібліографічні посібники, з урахуванням показників праць викладачів ЗВО.

7. Представлені віртуальні виставки та інші продукти аналітико-синтетичного опрацювання інформації.

8. Версія англійською мовою: загалом відсутня в обох випадках, проте у випадку бібліотеки ЦНТУ можемо вести мову про наявність окремих елементів англійською за умови переходу на англomовну версію.

9. Інформація вебсайтів бібліотек даних університетів оновлюється регулярно, про що свідчать і найновіші новини, розміщені там.

10. Забезпечено у обох випадках зворотній зв'язок з користувачами, хоча він і реалізується по-різному, у вигляді віртуальної довідки – бібліотека ЦДПУ імені В. Винниченка; Е-маркетинг, бланки замовлення літератури на вебсайті бібліотеки ЦНТУ.

11. Вебсайт бібліотеки ЦНТУ містить відомості про послугу МБА, бібліотека ЦДПУ імені В. Винниченка надає послугу електронної доставки документів із фондів бібліотеки ЦДПУ імені Володимира Винниченка.

12. На обох вебсайтах відсутня статистика відвідування.

Зазначимо, що кожен із вебсайтів бібліотек двох закладів вищої освіти має свої переваги: доступність у мережі Інтернет електронного каталогу бібліотеки ЦДПУ імені Володимира Винниченка; послуга Е-маркетинг, посилення на бланки замовлення літератури на комплектування на сайті бібліотеки ЦНТУ; можливість замовити тренінг на будь-яку тематику (бібліотека ЦНТУ), віртуальні виставки та інші продукти аналітико-синтетичного опрацювання інформації на вебсайтах бібліотек обох ЗВО тощо. Працівники бібліотек цих двох університетів докладають значних зусиль, щоб такий

інформаційний продукт бібліотеки, як вебсайт виглядав привабливо для споживачів, був цікавим, сучасним та пізнавальним. Прикладом є численні віртуальні виставки («Цікава топоніміка» – бібліотека ЦНТУ, «Художники, народжені Кіровоградщиною» – бібліотека ЦДПУ, «Місто на сивому Інгулі» – бібліотека ЦДПУ, «Його величність етикет» – бібліотека ЦНТУ, «Фізіологія рослин» – бібліотека ЦНТУ, «Весна починається з Ліни Костенко» – бібліотека ЦДПУ та багато інших). А ще бібліотечними працівниками укладено бібліографічні списки, покажчики, буктрейлери та інша продукція, спостерігаємо постійне вдосконалення та наповнення вебсайтів бібліотек даних університетів новою інформацією.

Висновки. Отож, перспективними напрямками, впровадження яких стало можливим завдяки інформатизації, вважаємо такі: здійснення процесів корпоративної каталогізації; зміна структури бібліотечної установи; підвищення вимог до професійної компетенції бібліотечних працівників (комп'ютерні вміння, навички АСОІ); організація автоматизованої книговидачі та ін.

Ефективним представленням інформації про бібліотеку наразі є створення і постійне кваліфіковане наповнення вебсайтів бібліотечних установ, розробка їх структури, яка повинна бути продуманою і зручною у користуванні.

Розгляд вебсайтів бібліотек Центральноукраїнського національного технічного університету і Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка показав високий рівень їх інформаційного наповнення та засвідчив зручність і продуманість структури.

Проте в обох випадках є перспективи щодо подальшого удосконалення даних інформаційних продуктів, що у жодному разі не зменшує досягнення бібліотечних працівників щодо їх постійного наповнення змістовними та якісними матеріалами.

Ще одним актуальним напрямком є питання формування електронних бібліотек повних текстів та їх представлення на вебсайтах університетських бібліотек. У цьому напрямку далеко не все є однозначним, оскільки фінансові питання і питання захисту авторських прав, на нашу думку, ще потребують свого вирішення. Хоча вагомий крок у цьому напрямку, звичайно ж, зроблено. Тут ідеться про формування репозитаріїв – електронних архівів праць, якості і швидкості наповнення їх новими матеріалами, вважаємо, є досить високою.

Аналіз перспективних напрямів діяльності двох бібліотек кропивницьких ЗВО наочно засвідчив значні досягнення в їх роботі, що стали наслідком процесу інформатизації, дозволив визначити перспективні напрями подальшої діяльності даних інформаційних установ та вектори майбутніх наукових пошуків в означеній царині.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Абросимова Н.В. RFID: опыт внедрения и использования. *Университетская книга*. Июль – август 2013. С. 75-77.
2. Апшай Н. І. Інформаційне середовище ВНЗ як результат інформатизації. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2011. Вип. 32. С. 125-133.
3. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційний ресурс бібліотеки університету як фактор формування ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців. *Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових статей*. Вип. 4. Серія «Історичні науки» / [ред. колегія: Коцур В.П. (голов. ред.) та ін.]. Переяслав-Хмельницький, 2017. С.159-175.
4. Барабаш В. А., Глебова Л. В. Інформаційні ресурси бібліотеки закладу вищої освіти як джерело розвитку інтелектуального та духовного потенціалу студентів. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. II Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив», 5 лютого

2019 р. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2019. Вип. 6/2 (Спецвипуск). С.11-28.

5. Барабаш В. А., Глебова Л. В., Мехеда А.М. Основні напрямки українсько-польської роботи обласної універсальної бібліотеки ім.Д.І.Чижевського. *Соціум. Документ. Комунікація: збірник наукових праць. Серія «Історичні науки»*. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2018. Вип.6. С.11-31.

6. Барабаш В. А., Глебова Л. В., Тупчієнко М. П. Формування бібліографічної інформації – один із напрямків взаємодії кафедри та бібліотеки технічного університету. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Серія: Історичні науки*. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М., 2019. Вип. 8. С.14-31.

7. Бібліотека Центральноукраїнського національного технічного університету. Інформаційно-бібліографічні послуги. URL: <http://library.kntu.kr.ua/reference-services.html>.

8. Горова С. Інформатизація суспільства й нові завдання бібліотечних структур. *Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського*. 2010. Вип. 27. С. 225-230.

9. Закон України Про бібліотеки і бібліотечну справу. Редакція від 25.02.2016, підстава 954-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80>.

10. Звіт про роботу семінару «Система ІРБІС в українських бібліотеках» (Київ, 5 жовтня 2010 р.). URL: <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1010zv.pdf>.

11. Кобітович Ю.В. Аналіз ефективності використання інтернет-сайту бібліотеки в обслуговуванні користувачі. *Бібліотеки ВНЗ у процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» та інформатизації суспільства: матеріали Всеукр.наук.-практ. конф., Івано-Франківськ, 16 – 19 червня 2015 р., Івано-Франківськ: НТБ ІНФТУНГ, 2015. С.133-141.*

12. Костенко Л. Й. Бібліотека суспільства знань: концептуальна модель. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2006. № 1. С. 23-28.

13. Кравчук Н.П. Нові форми і методи бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів у бібліотеці університету. URL: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/29634/3/38-203-207.pdf>.

14. Плешкевич Е. А. Соотношение понятий «тип документа» и «форма представления документа» на примере электронного документа. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2009. № 2. С. 6-13.

15. Ріжняк Р. Я. Развитие информатики та інформаційних технологій у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття: монографія / Р. Я. Ріжняк; [за заг. ред. В. М. Орлика]. Кіровоград: «КОД», 2014. 426 с.

16. Савенкова Л. В. Якість вебпредставництва бібліотек педагогічних університетів в Україні. *Наукові праці Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О.Сухомлинського*. 2008. № 1. С. 220-231.

17. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України». URL: http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244956883&cat_id=24490984.

18. . Технічна освіта на Кіровоградщині: історичний нарис / [Барабаш В.А., Бондаренко Г.С., Бондаренко Л.В. та ін.]; [за ред. В.М.Орлика]. Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2009. 240 с.

19. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. URL: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/>.

20. Центральноукраїнський національний технічний університет. URL: <http://www.kntu.kr.ua>.

21. Ярошенко Т. О. Організація та управління електронними ресурсами в сучасній бібліотеці. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2008. № 3. С. 13-21.

REFERENCES

22. Abrosymova, N.V. (2013). RFID: опыт vnedreniya y ispolzovaniya [RFID: experience in implementation and use]. *Unyversytetskaia knyha*, Yul – avhust 2013, 75-77 [in Russian].

23. Apshai, N. (2004). Stratehichni zasady rozvytku bibliotek vyshchyykh navchalnykh zakladiv v umovakh informatyzatsii [Strategic principles of development of libraries of higher educational establishments in the conditions of informatization]. *Visnyk Knyzhkovoi palaty*, 6, 23-25 [in Ukrainian].

24. Barabash, V. A., & Hliebova, L. V. (2017). Informatsiyni resurs biblioteky universytetu yak faktor formuvannia tsinnisnykh oriientsatsii maibutnykh fakhivtsiv [Information resource of the university library as a factor of formation of value orientations of future specialists]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia: zbirnyk naukovykh statei. Seriia «Istorychni nauky»*. Pereiaslav-Khmelnitskyi, 4, 159-175 [in Ukrainian].

25. Barabash, V. A., & Hliebova, L. V. (2019). Informatsiini resursy biblioteky zakladu vyshchoi osvity yak dzherelo rozvytku intelektualnoho ta dukhovnoho potentsialu studentiv [Information resources of the library of higher education institution as a source of development of students' intellectual and spiritual potential]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia: zbirnyk naukovykh prats. Seriia «Istorychni nauky»*. Pereiaslav-Khmelnitskyi: FOP Dombrovska Ya. M., 6/2 (Spetsvypusk), 11-28 [in Ukrainian].

26. Barabash V. A., Hliebova L. V., & Mekheda A.M. (2018). Osnovni napriamky ukrainsko-polskoi roboty oblasnoi universalnoi biblioteky im.D.I.Chyzhevskoho [Main Directorates of the Ukrainian-Polish Robotics Regional Universal Library named after D.I. Chizhevsky]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia: zbirnyk naukovykh prats. Seriia «Istorychni nauky»*. Pereiaslav-Khmelnitskyi: FOP Dombrovska Ya.M., 6, 11-31 [in Ukrainian].

27. Barabash V. A., Hliebova L. V., & Tupchiienko M.P. (2019). Formuvannia bibliohrafichnoi informatsii – odyń iz napriamkiv vzaiemodii kafedry ta biblioteky tekhnichnoho universytetu [Formation of bibliographic information is one of the direct links between the department and the library of the technical university]. *Sotsium. Dokument. Komunikatsiia: zb. nauk. prats. Seriia: Istorychni nauky*. Pereiaslav-Khmelnitskyi: FOP Dombrovska Ya.M., 8, 14-31 [in Ukrainian].

28. Biblioteka TsNTU. Informatsiino-bibliohrafichni posluhy [CNTU Library. Information and bibliographic services]. *library.kntu.kr.ua*. Retrieved from: <http://library.kntu.kr.ua/reference-services.html> [in Ukrainian].

29. Horova, S. (2010). Informatyzatsiia suspilstva y novi zavdannia biblioteknykh struktur [Informatization of society and new tasks of library structures]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy im. V. I. Vernadskoho*, 27, 225-230 [in Ukrainian].

30. Zakon Ukrainy Pro biblioteku i biblioteknu spravu. Redaktsiia vid 25.02.2016 (2016). [Zakon Ukrainy Pro library with libraries], pidstava 954-19. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].

31. Zvit pro robotu seminaru «Systema IRBIS v ukrainskykh bibliotekakh» [Report on the work of the seminar «IRBIS system in Ukrainian libraries»]. (Kyiv, 5 zhovtnia 2010). *nbu.gov.ua*. Retrieved from <http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/msd/1010zv.pdf> [in Ukrainian].

32. Kobitovych, Yu.V. (2015). Analiz efektyvnosti vykorystannia internet-saitu biblioteky v obsluhovuvanni korystuvachi [Analysis of the effectiveness of the use of the library's website in user service]. *Biblioteky VNZ u protsesi implementatsii Zakonu «Pro vyshchu osvitu» ta informatyzatsii suspilstva: materialy Vseukr.nauk.-prakt. konf., Ivano-Frankivsk, 16-19 chervnia 2015 r. (pp. 133-141)*. Ivano-Frankivsk: NTB INFTUNH [in Ukrainian].

33. Kostenko, L. Y. (2006). Biblioteka suspilstva znan: kontseptualna model [Library of the knowledge society: a conceptual model. Library science]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, 23-28 [in Ukrainian].

34. Kravchuk, N.P. (2015). Novi formy i metody bibliotekno-informatsiinoho obsluhovuvannia korystuvachiv u bibliotetsi universytetu [New forms and methods of library and information service for users in the university library]. *ena.lp.edu.ua*. Retrieved from <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/29634/3/38-203-207.pdf> [in Ukrainian].

35. Pleshkevych, E. A. (2009). Sootnoshenye poniatyi «typ dokumenta» y «forma predstavleniya dokumenta» na prymere elektronnoho dokumenta [The relationship between the concepts of «document type» and «document presentation form» on the example of an electronic document]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 2, 6-13 [in Ukrainian].

36. Rizhniak, R.Ya. (2014). *Rozvytok informatyky ta informatsiinykh tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy u dr. polovyni KhKh – na poch. KhKhI st.* [Development of informatics and information technologies in higher educational institutions of Ukraine in the second half of the XX - at the beginning. XXI century]. Monohrafiia [za zah.red. V. M. Orlyka]. Kirovohrad : KOD, 426 [in Ukrainian].

37. Savenkova, L.V. (2008). Yakist veb-predstavnytstva bibliotek pedahohichnykh universytetiv v Ukraini [Quality of web representation of libraries of pedagogical universities in Ukraine]. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V.O.Sukhomlynskoho*, 1, 220-231 [in Ukrainian].

38. Stratehiia rozvytku bibliotechnoi spravy v Ukraini do 2025 roku «Iakisni zminy bibliotek zadlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy [Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine]. *mincult.kmu.gov.ua*. Retrieved from http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244956883&cat_id=24490984 [in Ukrainian].

39. Barabash, V.A., Bondarenko, H.S. & Bondarenko, L.V. et al. (2009). *Tekhnichna osvita na Kirovohradshchyni* [Technical education in Kirovohrad region: a historical essay]. V.M.Orlyk (Ed.). Kirovohrad: «Imeks-LTD» [in Ukrainian].

40. Tsentral'noukrayins'kyy derzhavnyy pedahohichnyy universytet imeni Volodymyra Vynnychenka [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University]. Retrieved from <https://www.cuspu.edu.ua/ua/> <https://www.cuspu.edu.ua/ua/> [in Ukrainian].

41. Tsentralnoukrainskyi natsionalnyi tekhnichnyi universytet [Central Ukrainian National Technical University]. Retrieved from <http://www.kntu.kr.ua> [in Ukrainian].

42. Yaroshenko, T. O. (2008). Orhanizatsiia ta upravlinnia elektronnykh resursamy v suchasni bibliotetsi [Organization and management of electronic resources in the modern library]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 3, 13-21 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті досліджуються особливості інформатизації бібліотек закладів вищої освіти міста Кропивницький. Проаналізовано сучасні напрями діяльності книгозбірень Центральноукраїнського національного технічного університету та Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Розглянуто прогресивні напрями інформатизації бібліотек ЗВО: інформатизація та автоматизація роботи бібліотечної установи; консультативна допомога щодо розміщення наукових публікацій у наукометричних базах рекомендованих МОН, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection; удосконалення вебсайту бібліотеки; генерування та постійне наповнення університетського депозитарію; реалізація заходів, спрямованих на формування культури академічної доброчесності.

Визначено ряд факторів, які впливають на процес інформатизації бібліотечної установи, зокрема підпорядкованість інституціям вищого рівня, фінансова спроможність, кваліфікаційний рівень працівників, потреби користувачів, взаємодія з книгозбірнями регіону. Проаналізовано основні етапи інформатизації сучасних бібліотек ЗВО.

Здійснено аналіз вебсайтів бібліотек Центральноукраїнського національного технічного університету та Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка за низкою позицій, зокрема наявність необхідної інформації щодо організаційних питань, неактивних посилань, електронного

архіву наукових праць, електронних каталогів, бібліографічних показників, версії іноземною мовою, статистики, а також зворотній зв'язок, послуги бібліотечного абонементу та інші.

Засвідчено високий рівень інформаційного наповнення вебсайтів аналізованих бібліотек та представлено пропозиції щодо удосконалення процесу інформатизації.

Доведено, що розв'язання зазначених проблем є головним рушієм у процесі формування професійної компетентності.

Ключові слова: бібліотека, заклад вищої освіти, інформатизація, електронні ресурси, вебсайт, репозитарій.

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются особенности информатизации библиотек высших учебных заведений города Кропивницкий. Проанализированы современные направления деятельности библиотек Центрально национального технического университета и Центрально государственного педагогического университета имени Владимира Винниченко. Рассмотрены прогрессивные направления информатизации библиотек ЗВО: информатизация и автоматизация работы библиотечной учреждения; консультативная помощь по размещению научных публикаций в наукометрических базах рекомендованных МОН, в частности Scopus или Web of Science Core Collection; усовершенствования вебсайта библиотеки; генерирования и постоянное наполнение университетского репозитария; реализация мероприятий, направленных на формирование культуры академической добродетели.

Определен ряд факторов, влияющих на процесс информатизации библиотечной учреждения, в частности подчиненность институтам высшего уровня, финансовая состоятельность, квалификационный уровень работников, потребности пользователей, взаимодействие с библиотеками региона. Проанализированы основные этапы информатизации современных библиотек ЗВО. Осуществлен анализ вебсайтов библиотек Центрально национального технического

университета и Центрально государственного педагогического университета имени Владимира Винниченко по ряду позиций, в том числе наличие необходимой информации по организационным вопросам, неактивных ссылок, электронного архива научных трудов, электронных каталогов, библиографических указателей, версии на иностранном языке, статистики, а также обратная связь, услуги библиотечного абонемента и другие.

Засвидетельствовано высокий уровень информационного наполнения вебсайтов анализируемых библиотек и представлены предложения по совершенствованию процесса информатизации. Доказано, что решение указанных проблем является главным двигателем в процессе формирования профессиональной компетентности.

Ключевые слова: библиотека, учреждение высшего образования, информатизация, электронные ресурсы, вебсайт, репозитарий.